

INVENTERING AV BACKSVALA I KRISTIANSTADS OCH BROMÖLLA KOMMUNER 2003

Göran Flyckt

SOF:s forskningskommitté valde backsvalan som riksinventeringsart 2003. Ett av skälen till detta var att någon riksomfattande inventering aldrig skett för att få en totalbild av artens förekomst och numerär i landet. Regionala inventeringar har gjorts och resultaten av dessa har påvisat en minskning av antalet backsvalar framförallt i södra Sverige. Den långsiktiga tanken med SOF:s riksinventeringar är att man skall få jämförelsetal när man efter ett antal år gör en förnyad riksinventering, för att på så sätt kunna skapa sig en bild över beståndsutveckling och förekomst. För NÖ Skånes del finns ett bra referensmaterial eftersom backsvalar inventerats vid tre tidigare tillfällen: 1979(Peper), 1989(Waldemarsson) och 1994(Jeppson).

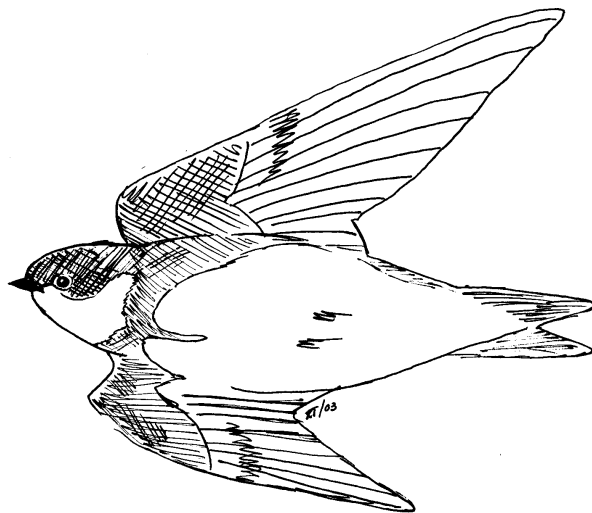
Riktlinjer för inventeringen.

Kristianstads och Bromölla kommuner delades in i 15 områden med en till två

inventerare för varje. Utgångspunkten var att besöka kända täkter från 1994 års inventering och dessutom försöka hitta nya häckningslokaler inom respektive område. Inventeraren uppmanades att besöka kolonierna vid minst två tillfällen under häckningstiden juni-juli och att räkna antalet bohål vid varje tillfälle. Inventeraren skulle också göra en bedömning av hur många hål som var bebodda. Det sist nämnda är inte lätt, särskilt i stora kolonier. En uppgift var att ange om boplatsen var en naturlig brant, täkt eller jordhög. En annan viktig uppgift var att notera om störningar på boplatsen, i form av mänskliga aktiviteter eller predation, har förekommit.

Resultat

Under inventeringen besöktes 32 lokaler i de båda kommunerna. Det totala antalet bohål var 2092. Av dessa bedömdes 1501 vara bebodda, drygt

Backsvala, Karin Thuresson

70%.(Se tabell 1). På 8 platser fanns inga backswalor överhuvudtaget. På 5 lokaler fanns bohål. Två av dessa hade förmodligen gamla bohål och på 3 lokaler misslyckades och/eller övergavs häckningsplatsen. Av de återstående 19 häckningsplatserna var 3 stycken jordhögar. Resterande 16 lokaler var täkter med grus-sand, lämpliga för svalorna

att gräva bohål i. Hälften av dessa lokaler (8st) hade 100 bohål eller mer. Här fanns 77% av hela beståndet.

Diskussion

Årets resultat 1500 bebodda hål tyder på att antalet häckande backswalor ligger på samma nivå som 1989 och 1994. En viss osäkerhet finns dock eftersom

Tabell 1. Resultat backswaleinventering i Kristianstads och Bromölla kommuner 2003

Lokal	Täkttyp	Totalt antal hål	Bebodda hål
Äsperyd, N Vånga	Grus-sand	60	50
Ivö klack		0	0
Råbelöv	Grus	13	10
Röetved	Grus	4	0
S. Bjärlöv	Grus-sand	107	80
N. Färlöv		12	0
Sjödala-Karsholm	Grus-sand	210	165
NV. Kiaby	Grus-sand	9	5
Flodala, V Kiaby	Grus-sand	125	115
N. Fjälkingebacke		0	0
S. Gamla Balsby	jordhög	12	0
V. Bäckaskog Stn	Grus-sand	511	451
S. Önnestad		140	110
V. Ullstorp	kalkbrott	150	150
Vä		9	0
Nöbbelöv	sand	19	8
N.E22, Nöbbelöv		0	0
V. Åhus	Grus-sand	138	30
N. Åhus	jordhög	20	10
S. Gärds Köpinge		0	0
S. Everöd		0	0
N. Ö Sönnarslöv	Grus-sand	50	30
S. Degeberga	Fin sand	35	25
Hörröd		30	15
Olseröd		0	0
Maglehem		0	0
NO. Näsum	Grus-sand	290	175
Östafors		67	35
Åsentippen,Axeltorp		0	0
Bromölla		20	5
Ö. Delen, Bromölla		15	0
SV. Gualöv		46	32
Summa		2092	1501

Figur1. Häckningslokaler för backsvala i Kristianstads och Bromölla kommuner 2003

inventeringen 1994 genomfördes mellan 10 juni och midsommar, medan årets inventering gjordes under juni-juli. Några av lokalerna besöktes 5 gånger och högst antal bohål räknades in 7-15 juli.

De stora lokalerna har ökat i antal. År 1994 fanns 6 lokaler med mer än 100 bohål. Årets resultat visar 8 lokaler med fler än 100 bohål.

Om man studerar 1994 och 2003 års inventeringar visar det sig att flera av de stora lokalerna 1994 inte längre har några häckande backsvalor. Exempelvis N Färlöv 64 hål, igenväxt, Vä 242 hål, ”soptipp” och Balsbyholm 110 hål var återställt. Andra täkter såsom Kälkestad(Karsholm) har ökat från 10 till 165. Ullstorp från 25 till 150 och S Önnestad från 0 till 140 hål. Bäckaskog är liksom 1994 den klart största bop-

latsen med över 500 hål. Häckningsplatserna blir alltså färre och färre, men tydligen har backsvalar en förmåga att utnyttja allt som står till buds.

Några inventerare redovisar störningar i form av industriell verksamhet under häckningstid, motocrosskörning och predation av räv och grävling. Dessutom har kraftiga skyfall raserat delar av branterna i några grustag, vilket medfört en reduktion av häckningsresultatet.

Slutord

Många av oss tror att det finns tvingande lagstiftning eller bestämmelser om att bobranterna skall tas bort i samband med återställningsarbetet när tåkten upphör. Så är icke fallet. När grusbrytningen upphör kan mycket väl bobranter sparas. Men efter avslutad grusbrytning vill ofta markägaren att tåkten återställs så att skog kan planteras eller marken utnyttjas för odling. Därmed försvinner eventuellt återstående backsvalebranter efter mer eller mindre kort tid. Fler och fler små tåkter för husbehov försvinner och ersätts av stora industriellt utnyttjade tåkter med verksamhet året om. Trots att utrymmet minskar tycks ändå ungefär samma

Bon i jordhög vid gamla Balsby. (Foto: Sven Waldemarsson)

antal häcka i vår region som 1989 och 1994. Det kanske är dags att vi börjar arbeta för att delar av tåkternas branter sparas för att backsvolorna inte skall bli än mer trångbodda. Årets inventering har visat på platser där de har försökt häcka vid vägbyggen med låga halvmeterhøga kanter och tillfälligt upplagda jordhögar. Vi behöver nog hjälpa backsvolorna.

Tack

Ett stort tack till dem som inventerade backsvolor 2003. Dessa var: Hans Cronert, Per Hagberg, Erik och Bodil Heibel, Niklas Jeppsson, Ulf Jungbeck, Göran Knutsson, Barbro Lindholm, Thomas Lindblad, Per Nettelblad, Henrik Ramstedt, Anette Strand, Göran Svahn, Annika och Sven Waldemarsson, Nils Waldemarsson och Evert Valfridsson.

Referenser:

- Jeppsson, N. 1994. Inventering av backsvala i nordöstra Skåne 1994. SPOVEN, s. 113-118.
- Peper, G. 1980. Backsvaleinventeringen 1979. Information från Nordöstra Skånes Fågelklubb, (nr. 1) s. 5
- Waldemarsson, N. 1989. Backsvalan i NO Skåne - 1989 års inventering. SPOVEN, s. 121-124